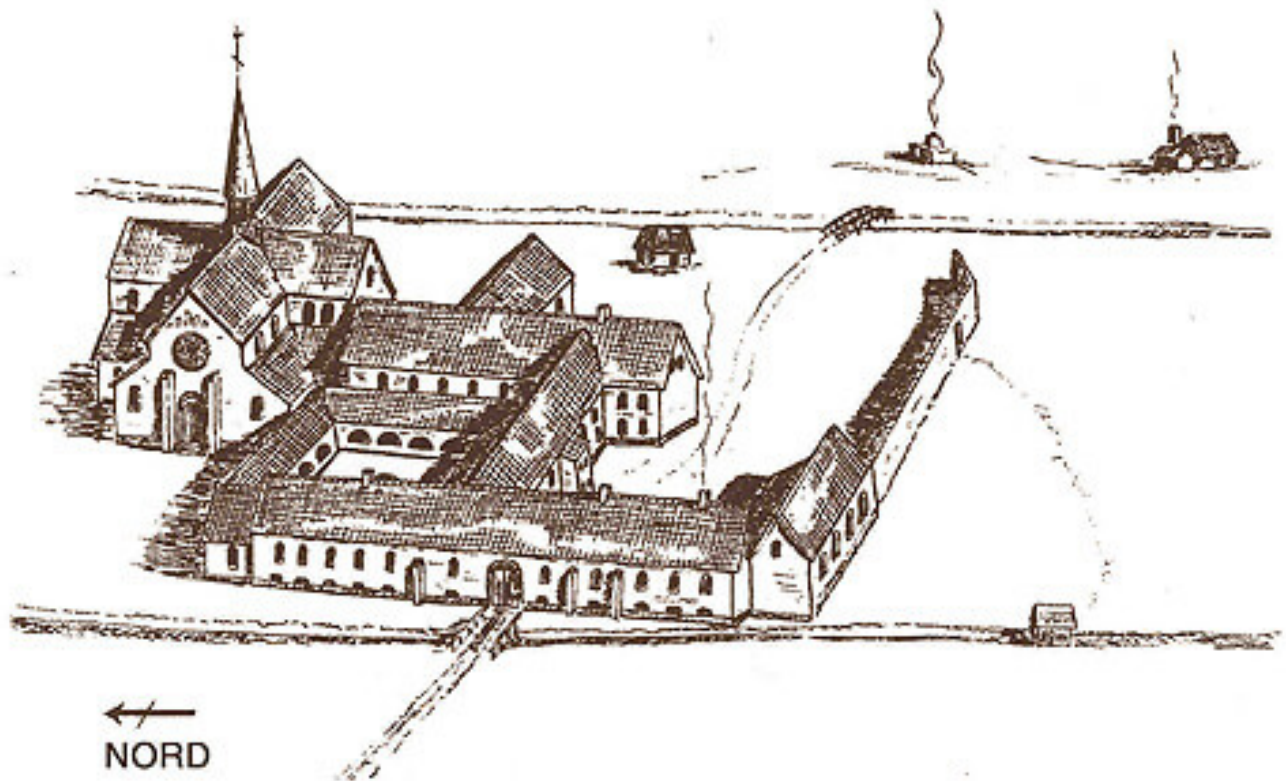

Øm Kloster

Kirke/kloster

Middelalder

Kirke/kloster

Rekonstruktion af det fuldt udbyggede Kloster ved Øm. Nordligst klosterkirken, herefter den 4-fløjede klostergård og den ydre klostergård mod syd. (Efter H. Garner 1984)

Øm Klosters krønike fortæller, at der ved forårstid 1172 kom en skare munke til Øm. De tilhørte cistercienserordenen og havde påtaget sig at opbygge et nyt klostर्सamfund udenfor moderklostret i Vitskøl i Vesthimmerland.

Munkene forsøgte først ved Sminge nær Silkeborg efter at have forkastet en grund ved Sabro nær Århus. Dernæst prøvede de i 1166 at etablere sig i det tidligere benediktinerkloster i Veng ved Skanderborg, men det måtte de fraflytte efter 3 år pga. lokale uoverensstemmelser.

Herefter flyttede de til Kalvø i Skanderborg Sø, men efter 4 år viste vinteren sig at være for streng på øen, - og så endeligt - i 1172 - kom de til Øm mellem Gudensø og Mossø. Her fandt de hvad de søgte, og klostर्सamfundet kunne endeligt slå rod.

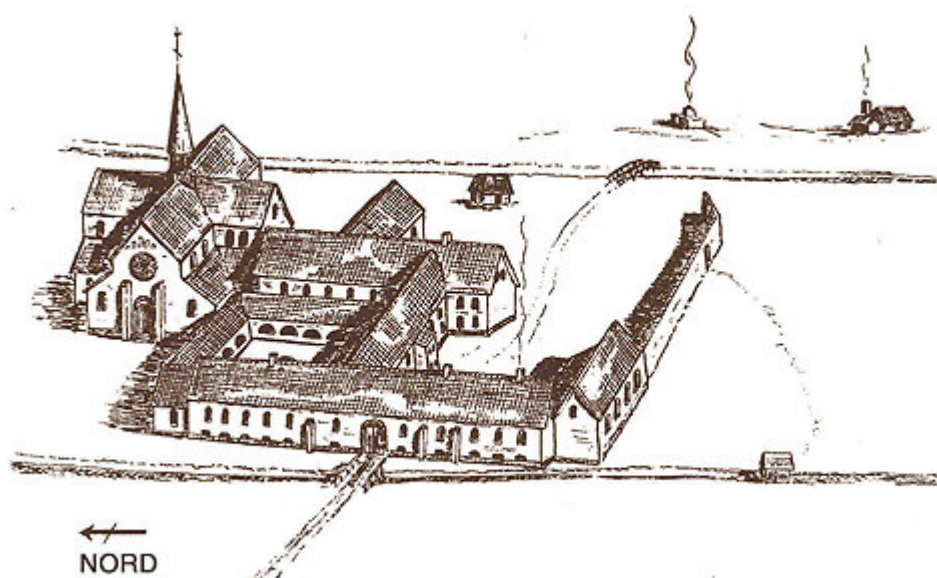
Øm Kloster var et mandskloster indviet til Jomfru Maria og betegnes Cara Insula - "Den kære ø". Klostret ved Øm var et af de i alt 343 klostre, som cistercienserordenen grundlagde i Europa i 1100-tallet, og det blev med tiden et af de rigeste klostre i Danmark med store jordbesiddelser og ejendomme, mølledrift, hospitalsvirksomhed og meget mere.

Der er gennemført store arkæologiske udgravninger ved Øm kloster - faktisk de største klosterudgravninger i Danmark - som har afsløret væsentlige sider af klostर्सamfundet og livet i middelalderen. Øm Kloster er mest kendt for sine omkring tusind skeletfund, som både belyser sundhedstilstanden og den lægelige formåen i middelalderen, og den store urtehave med lægeplanter

som findes på stedet.

De bygningshistoriske undersøgelser er dog også vigtige, da de har klarlagt klostrets opbygning, og det er ved disse bygninger at klostermuseet i dag ligger.

Den første udgravning ved Øm kloster fandt sted allerede i 1896, men det er primært fra Nationalmuseets undersøgelser i 1910 og helt frem til 1946, at ruinerne blev frilagte og undersøgt. Siden hen har Århus Universitet udgravet klostrets fundamenter i 1975-78, og senest har udgravninger i 1986 øst for klostrets østfløj afdækket, hvad der måske er klostrets hospital.

Rekonstruktion af det fuldt udbyggede Kloster ved Øm. Nordligst klosterkirken, herefter den 4-fløjede klostergård og den ydre klostergård mod syd. (Efter H. Garner 1984)

Munkene gravede 3 kanaler mellem Mossø og Gudensø: Øst og vest forbi klostret og "Munkekanalen" omkring 1,5 km øst for klostret, som stadig ses.

Luftfoto med de to gravede vandkanaler som forbandt Mossø med Gudensø forbi klosteret.

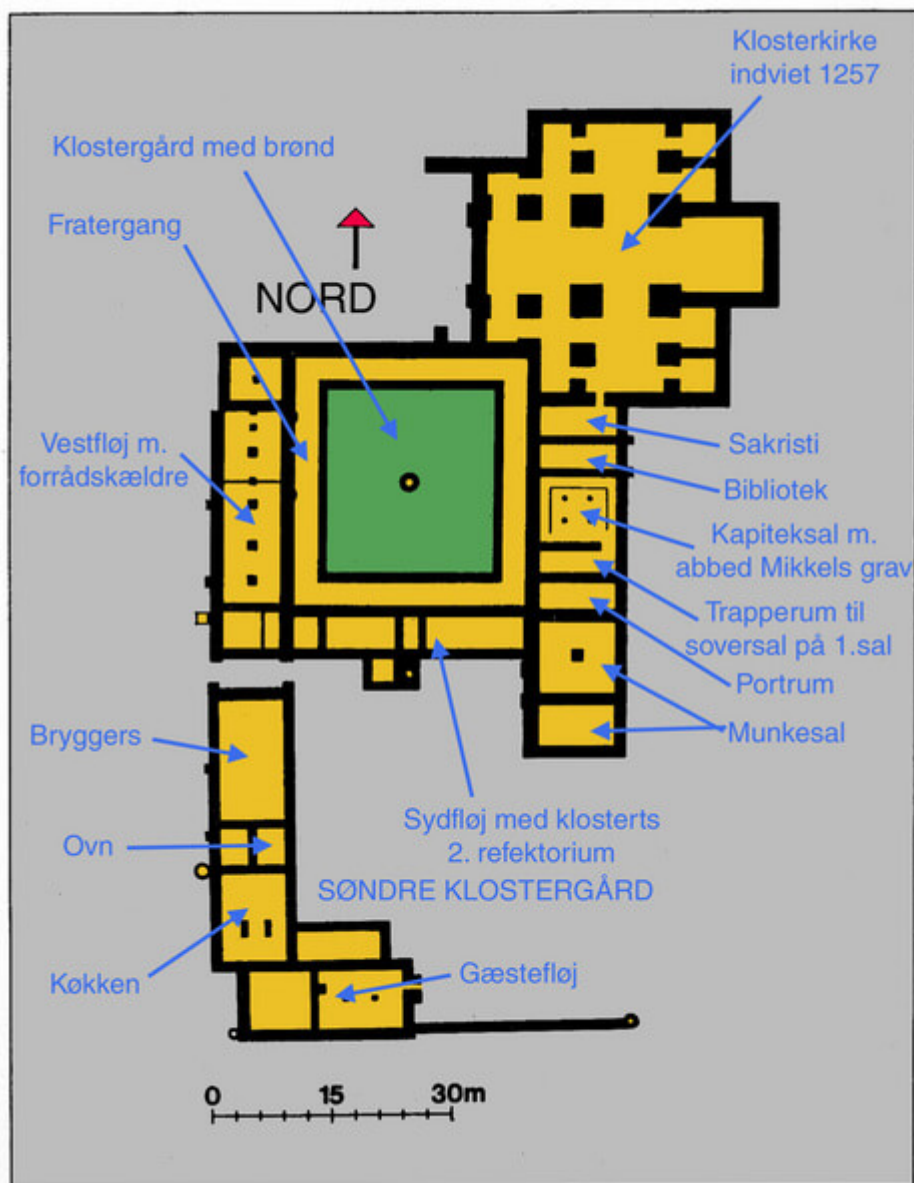
Udover at forsyne klostret med vand og bortlede spildevand tjente kanalerne til transport ad vandvejen, som sammenlignet med landjorden var den letteste transportvej.

De første bygninger ved Øm var sikkert ganske lette, og tjente mest til primitivt ophold under det store byggeri som fulgte. Den vigtigste bygning var selvsagt kirken, og derfor byggedes først et lille kloster med en kirke. De store bygninger hvoraf resterne ses i dag, blev først påbegyndt i 1200-tallet.

Munkekanalen øst for Øm Kloster ses stadig tydeligt i landskabet.

Den store kirke blev indviet i 1257, og størstedelen af bygningsmassen omkring de to klostergårde stammer fra 1400-tallet. Vestfløjen i klostergården er tilmed dateret så sent som 1500-årene, så der har været byggeaktivitet gennem næsten hele klostrets levetid. Totalt dækker Øm klostres bygninger et areal på ca. 120 x 80 m - altså næsten 10.000 m².

Plantegning af det fuldt udbyggede kloster ved Øm. (Efter H. Garner 1984)

Øm Kloster fungerede i næsten 400 år. Efter reformationen i 1536 fortsatte klostret sin virksomhed, men der blev ikke optaget nye munke. I 1560 blev de sidste munke overført til Sorø Kloster, og Frederik d. II overtog bygningerne. Samme vinter blev klostret brugt som jagtslot, men i oktober 1561 beordrede kongen bygningerne nedrevet, og en stor del af de gode, store munkesten og andre brugbare materialer fra klostret blev genbrugt i udbygningen af [Skanderborg Slot](#).

Ladegården ved Øm Kloster blev udstykket i 4 bøndergårde, og disse dannede grundlaget for landsbyen Emborg, som efterfølgende bredte sig på det gamle klostersted.

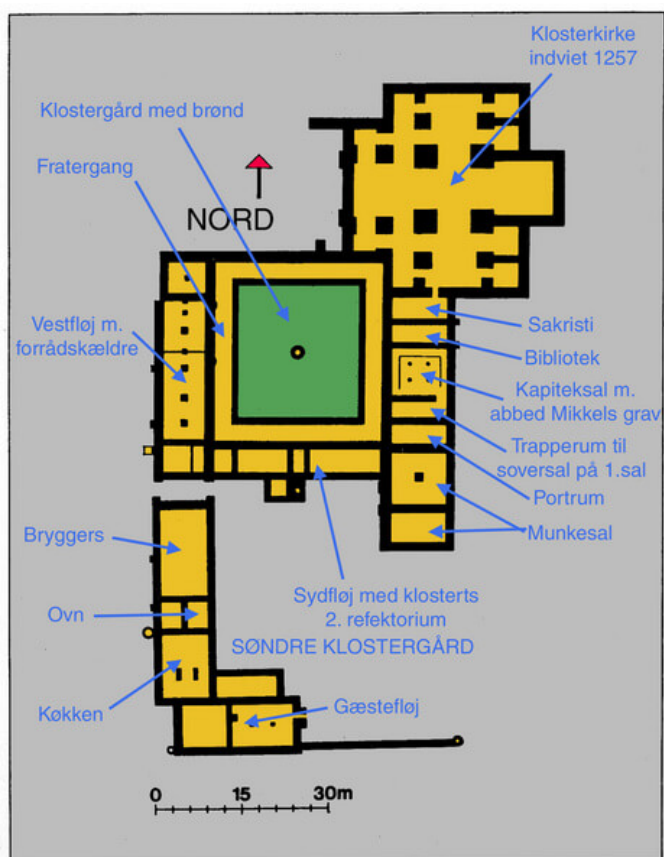
Besøg også Øm Klosters hjemmeside - [Klik HER](#).

Luftfoto med de to gravede vandkanaler som forbandt Mossø med Gudensø forbi klosteret.

Munkekanalen øst for Øm Kloster ses stadig tydeligt i landskabet.

Plantegning af det fuldt udbyggede kloster ved Øm. (Efter H. Garner 1984)

Ruinerne fra klosterets østfløj set fra sydøst.

Adgang

- Følg skiltning fra vej 445: Rodelund-Skanderborg ved Gammel Rye eller fra Ry centrum til klosteret ved Emborg midt på nordsiden af Mossø.

Faciliteter

- Klosterruiner og museum med urtehave.
- Kiosk.

- Afstand til fortidsminde: 50 m.

Særlige forhold

- Entre betales ved indgangen.

Relateret litteratur

Guide til Danske fortidsminder – Carsten Henrik Bang (Gyldendal og Skov-og Naturstyrelsen, 1994)

Historier i Søhøjlandet – Bendt Nielsen m.fl. (Søhøjlandets Økomuseum, 2002)

Fortidsminder i Danmark – Hennning Dehn-Nielsen (Sesam, 1999)

Middelalderen i Danmark – Nils-Knud Liebgott (Aschehoug, 2004)

Kirker og Klostre i Danmark – Henning Dehn Nielsen (Sesam, 1995)

Natur og Kulturguide til Århus Amt – Poul Henning Jensen (Århus Amt, 1997)

Danmarkshistorien bind 9-11, Middelalderen – - (Sesam, 1981-84)

Danmarks Ruiner vol. 11: Øm Kloster – Skov- og Naturstyrelsen (Miljøministeriet, 1992)

Ruiner - Bevaring af forfald – Skov- og Naturstyrelsen (Miljøministeriet, 1991)

Praktisk Information

ADRESSE

8680 Ry, Midtjylland

EJERFORHOLD

Statsejet, Skanderborg Kommune

GPS

56.052251, 9.749191

UTM

E546726 N6212131